

О.В. Красільник, асп. (КНУ ім. Т. Шевченка, Київ)

С.С. Голіков, асп. (КНУ ім. Т. Шевченка, Київ)

ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТУВАННЯ В ДЕРЖАВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Переважна більшість державних освітніх установ повинні забезпечити ефективну діяльність при зменшенні обсягів бюджетних асигнувань. Таким чином, державні вищі навчальні заклади зобов'язані переосмислити власну роль та місце відповідно до системи ринкових відносин і механізмів, виявити нові та акумулювати власні додаткові ресурси для фінансування своєї діяльності з метою подальшого розвитку. Складнощі та особливості, які притаманні фінансуванню державних вищих навчальних закладів, вимагають наукових розробок та впровадження нових підходів, способів та методів фінансування державних вищих навчальних закладів України.

Дослідження проблем соціальної інфраструктури, суспільного капіталу, функціонування систем та механізмів фінансування вищої освіти і науки, розглядаються у працях вітчизняних науковців, таких як: В. Базилевич, Т. Боголіб, О. Василик, З. Варналій, В. Геєць, О. Грішнова, Т. Єфименко, І. Каленюк, Е. Лібанова, І. Лютий, В. Новіков, Т. Оболенська, В. Опарін, К. Павлюк, В. Федосов, І. Чугунов, А. Чухно, С. Юрій та інші.

Традиційна система бюджетування державних закладів вищої освіти має ряд недоліків, які особливо чітко виявляються в сучасних економічних умовах, а саме: бюджети відображають стан фінансових ресурсів державних вищих навчальних закладів на певний момент часу, концентруючи увагу винятково на короткостроковий фінансовий період; рівень витрат визначається на підставі результатів попереднього періоду бюджетування, відкоригованих на рівень інфляції, що часто призводить до невиправданого завищення витрат; традиційна система бюджетування не надає механізмів, які дозволяють оптимізувати діяльність державного вищого навчального закладу з урахуванням зміни потреб ринку освітніх послуг.

Бюджетування розглядається як організаційна форма управління фінансовими ресурсами, яка охоплює планування, ресурсне забезпечення та контроль за використанням бюджетних коштів і спрямована на отримання ефективного кінцевого результату. Бюджетування можна трактувати також як процес підготовки (аналіз,

прогноз, планування), виконання та контролю загального і локальних бюджетів для прийняття оптимальних управлінських рішень [1].

У працях вітчизняних дослідників зустрічається підхід, за яким бюджетування розглядається як елемент внутрішньогосподарського контролю, з чим важко погодитись, адже бюджетування передбачає фактичне складання бюджетів, які за своєю економічною сутністю є планом майбутніх доходів та видатків, а фактичне отримання доходів та здійснення видатків – це ті показники, які порівнюються з плановими, встановлення таких відхилень, їх причин, наслідків – це і є внутрішньогосподарський контроль [4].

Основними принципами бюджетування є: відповідність основним задачам діяльності вищого навчального закладу, цілісність, доступність, коректність, порівнянність, узгодженість, оперативність і функціональність.

Аналіз підходів до визначення сутності бюджетування дозволив встановити, що бюджетування вищих навчальних закладів являє собою процес, який передбачає складання, затвердження, виконання та контролю за виконанням бюджетів установ. Разом з тим бюджетування – це один з найбільш ефективних інструментів управління фінансами вищими навчальними закладами, котрий виступає ключовим елементом стратегічного управління діяльністю державного вищого навчального закладу. Об'єктом бюджетування є джерела фінансування, доходи та видатки, рух грошових коштів, використання матеріальних і фінансових ресурсів. Можливості диверсифікації доходної частини бюджету державного вищого навчального закладу, як некомерційної організації, суттєво обмежені, тому основні зусилля науковців і працівників вищих навчальних закладів спрямовані на управління витратною частиною бюджету.

Інформаційні джерела

1. Бланк И.А. Управление активами и капиталом предприятия / И. А. Бланк. – К. : Ольга, Ника-Центр, 2003. – С. 490.

2. Боголіб Т.М. Фінансове забезпечення освітньої галузі України: існуючі проблеми та перспективи їх вирішення / Т.М. Боголіб // Економіст. – 2015. – №8. – С. 1-6.

3. Варналій З.С. Бюджетний процес в Україні: стан та проблеми інституційного забезпечення: [монографія] / З.С. Варналій, Т.В. Бугай, С. В. Онищенко. - Полтава: ПолтНТУ, 2014. – 271 с.

4. Подоляничук О. А. Бюджетування як елемент внутрішньогосподарського контролю / О. А. Подоляничук. // Економіка АПК. – 2011. – № 3. – С. 55–58.